biosintrum

koersdocument Biosintrum

juni 2026

1. Inleiding

Biosintrum, “Het kloppend hart van de biobased economy”, ligt centraal in Noord Nederland in de Gemeente Ooststellingwerf, met unieke natuur, landbouw, dorpen en leefgemeenschappen gelegen op het inspirerende ecologische werklandschap, Ecomunitypark.
Sinds de start van Biosintrum is er gewerkt aan netwerkvorming, kennisopbouw, concrete projecten en aan de interne organisatie. Er is veel bereikt, Biosintrum is nu een erkende en gewaardeerde partner in de netwerken en projecten rond de *biobased economy,* veranderend landgebruik en klimaatmitigatie. Het centrum wordt benut door vele organisaties en diverse media[1] presenteren Biosintrum als inspirerend voorbeeld voor de diverse transities. Hét onderscheidend aspect is dat Biosintrum concrete stappen voorwaarts mogelijk maakt, het vormt daarbij een schakel tussen onderzoek met de kleinschalige experimenten en de uiteindelijke marktintroductie. Daarin is het Biosintrum de afgelopen jaren succesvol geweest.
Deze positie zal de komende jaren worden versterkt en we ontwikkelen door op de ingeslagen weg en borgen verder de relatie met vooroplopende bedrijven, onderwijsinstellingen, burgers, overheden en organisaties als Vereniging Circulair Friesland , Circulair Drenthe en Circulair Groningen

2. Wat willen we?

Meerwaarde voor de regio

We willen van belang zijn voor onze regio. Daarom sluiten wij aan en bieden wij een toegevoegde waarde voor het lokaal en provinciaal beleid. Het Programma Duurzaamheid Ooststellingwerf 2026-2030 en het programma Veenweide van de Provincie Fryslân (Freangreideprogramma, Ynnovaasje en sirkulêrer ekonomy als reade tried nei 2030) biedt ons veel kansen om of als partner of als (mede) initiatiefnemer een rol te vervullen.
Samen met overheden, boeren, onderwijs, onderzoekers, burgers en bedrijven willen wij:

- Kennis ontwikkelen: hoe maken we nieuwe biobased waarde ketens, nieuwe biobased en circulaire producten in een gezond duurzaam landschap
- Kennis delen: Via opleidingen, bijeenkomsten, lezingen en demonstraties;
- Kennis toepassen: Met praktijkproeven, o.a. in samenwerking met stichting Kenniscentrum Bodem kantoorhoudend in het Biosintrum.

Samen met anderen zal de kennis benut worden om te komen tot nieuwe landschapsontwerpen waarin economie, ecologie en cultuur samenkomen in een duurzaam verdienmodel.

---

1 Zie-luister o.a.
https://drift.eur.nl/nl/publicaties/podcastaflevering-6-1-leren-van-lisdodden/
bouwen met de boer | VPRO Tegenlicht

Het Biosintrum biedt meerwaarde op de volgende thema's:

- **Duurzaam Landelijk gebied**; hier kan de bestaande samenwerking met het Kenniscentrumbodem verder worden ontwikkeld om oplossingen te vinden en te laten zien. Bijvoorbeeld door uitbreiding van de bodemonderzoekstuin met proefvlakken en voedsel bossen.

- **Duurzaam landgebruik** als oplossing: Door innovatieve vormen van grondgebruik worden emissies beperkt en wordt bijgedragen aan klimaatdoelen.

- **Nieuwe teelten en technieken** dragen bij aan CO_2-opslag en de inzet van hernieuwbare grondstoffen. Denk aan het Fochtelooerveen waar waterretentie onder druk staat; een hoogveen gebied met kansen voor natte teelt. Slim ingericht landgebruik kan bijdragen aan het opvangen van extremere weersomstandigheden zoals wateroverlast of droogte. (Fochtelooerveen, Koningsdiep).Samen met Natuurmonumenten en de lokale bevolking zal een plantingsproject met oa. Veenmos worden gestart.

- **Sociale Duurzaamheid**; Het Biosintrum is al jaren vaste partner van het programma *Wortels & Vleugels*, een samenwerking tussen de scholen koepels en vereniging *Kunst & Coo*, waarin het Biosintrum actuele duurzame onderwerpen aanreikt voor lesmateriaal .

- **Biodiversiteit**; Biosintrum ondersteunt met haar projecten en activiteiten, zoals de jaarlijkse "Tuindag" in kennis ontwikkeling hoe dit te vergroten. Nadruk op natuurlijke systemen versterkt de weerbaarheid en kennis van je eigen leef omgeving en helpt de biodiversiteit te verhogen.

- **Circulaire Economie**; Het Biosintrum is een biobased centrum dat een voorbeeld is van hoe om te gaan met reststromen en die her te waarderen. In een nieuwe tijd waar er een grondstoffen schaarste ontstaat functioneert het Biosintrum als inspiratie voor circulaire en biobased oplossingen.

Door nieuw landgebruik ontstaan er kansen voor het ontwikkelen van nieuwe biobased producten en diensten. Denk aan bouwmateriaal, veenvrije potgrond en voldoende schoon, zoetwater. We werken samen met Panelen Holland om te onderzoeken of er een sandwichpaneel ontwikkeld kan worden op basis van vlas. Daarnaast verkennen we met Iedema Projectstoffering de mogelijkheden van lange vlasvezels voor industriële gordijnen, met als doel een plasticvrije toekomst.
Samen met diverse bouwbedrijven kijken we naar de toepassing van isolatiemateriaal en plaatmateriaal gemaakt van vezels uit de natte

teelt. Hierbij werken we onder andere samen met Bouwgroep Dijkstra Draisma, Hekstra Rietdekkers en technisch tekenaar bureau Jorrit Kok. De benodigde proeven voeren we uit in samenwerking met diverse boerenbedrijven, waarmee we actief op zoek zijn naar nieuwe en duurzame verdienmodellen voor de agrarische sector.
Samen kunnen we als regio bijdragen aan landelijke klimaatdoelen en de circulaire economie door te investeren in innovatieve vormen van landbouw, landgebruik en duurzame gebiedsontwikkeling. Wat eerst als uitdaging wordt gezien, kan juist een kans zijn – voor landschap, klimaat én de lokale economie.

Meerwaarde door internationale samenwerking

Biosintrum draagt in verschillende internationale projecten actief bij aan de ontwikkeling van de biobased economie, met een specifieke expertise op het gebied van vernatten en natte teelten. Vanuit deze kennis werkt Biosintrum samen met partners uit onderwijs, onderzoek, overheid en bedrijfsleven aan het versterken van duurzame waardeketens en nieuwe toepassingen van biobased materialen.
Binnen het internationale project BBoBB (Building Based on Biobased) werkt Biosintrum samen met 16 partners uit vijf landen aan de opschaling van biobased bouwen. Biosintrum neemt hierin deel vanuit haar expertise op het gebied van natte teelten en werkt samen met regio's en landen waar vernatten eveneens een grote maatschappelijke en ecologische opgave is. Binnen het project staat de ontwikkeling van sterke ketens centraal: van teelt en verwerking tot toepassing van biobased materialen in de bouwsector.
In het project BIO BUILT richt Biosintrum zich samen met partners uit Spanje en Griekenland op onderwijs en vaardigheden voor de biobased transitie. Door middel van trainingen, lesprogramma's en praktijkgerichte activiteiten met jongeren wordt gewerkt aan nieuwe kennis en competenties rondom natuurgebaseerde oplossingen en biobased toepassingen.
Daarnaast speelt Biosintrum een belangrijke rol in het project Paludi & Markt, waarin wordt gewerkt aan de opschaling van lisdoddeteelt op natte veengronden. De focus ligt hierbij op het ontwikkelen van duurzame alternatieven voor turf in substraatproductie. Vanuit haar expertise op het gebied van vernatten en natte teelten draagt Biosintrum bij aan de ontwikkeling van nieuwe economische kansen én oplossingen voor klimaat- en bodemdalingvraagstukken. Een belangrijk onderdeel van het project is daarnaast kennisdisseminatie: het delen van kennis, praktijkervaringen en resultaten binnen netwerken van telers, onderzoekers, bedrijven en overheden om de toepassing van natte teelten verder te versnellen.

Biosintrum:
Hotspot voor Samenwerking, innovatie en participatie

Het Biosintrum wil gezien worden als een ontmoetingsplaats en een aanjager en ondersteuner van samenwerking, innovatie en participatie Dit willen we nog meer zichtbaar maken op het terrein, door naast het circulaire Biosintrum gebouw het outdoor lab door te ontwikkelen naar een onderzoekstuin van ca 5 ha. Hier is volop ruimte voor praktijkgericht onderzoek.
Praktijkprojecten en educatieve programma's zorgen voor kennisdeling, bewustwording en handelingsperspectief. Lokale ondernemers en inwoners worden geactiveerd om mee te doen in het ontwikkelen en toepassen van duurzame oplossingen – participatie staat centraal in de aanpak.
Biosintrum ontwikkelt zich samen met het Kenniscentrum Bodem tot een centrale plek binnen de Bodem Campus Noord-Nederland, waar onderwijs, praktijkonderzoek en publieksvoorlichting samenkomen rond bodemvraagstukken. De druk op bodem en landschap vraagt om integrale oplossingen voor klimaat, water en landbouw.
Studenten uit het MBO en HBO leren hier in een praktijkgerichte omgeving, in samenwerking met onderwijsinstellingen en regionale partners. Actuele vraagstukken worden vertaald naar concrete leer- en onderzoeksopgaven.
Daarnaast maakt het Biosintrum bodemkennis toegankelijk voor een breed publiek via excursies en educatieve activiteiten. Zo levert het een concrete bijdrage aan de bodemopgaven van Noord-Nederland.

3. Prioritaire thema's

Natte teelten

Het Biosintrum als lid van het kenniscentrum bodem heeft een focus op Natte teelten en vernatten van veenweide. In een tijd waarin klimaatverandering, bodemdaling en biodiversiteitsverlies onze leefomgeving onder druk zetten, ziet het Biosintrum een urgente en waardevolle rol voor zichzelf weggelegd. Wij willen uitgroeien tot hét expertisecentrum voor veenweidegebieden en natte teelten in Noord-Nederland, met een stevige worteling in de praktijk, de wetenschap én de regio.

Waarom?
De noodzaak tot vernatten is evident. In Friesland bestaat circa 40% van het landoppervlak uit veenweidegebied – gebieden die essentieel zijn voor tal van ecosysteemdiensten. Door deze landschappen te vernatten dragen we oa. bij aan:

- CO_2-opslag in zowel bodem als vegetatie;
- Behoud en herstel van biodiversiteit;

- Voorkomen van bodemdaling;
- Bescherming tegen verzilting op de kleischil;
- Waterberging bij extreme neerslag;

En nog vele andere natuurlijke en maatschappelijke baten. Tegelijkertijd betekent dit een ingrijpende verandering in het landschap en de agrarische sector. Hoe richten we het veenweidelandschap opnieuw in? Wat kunnen we verbouwen in natte omstandigheden? En belangrijker nog: wat betekent dit voor het verdienmodel van de boer? Op al deze vragen willen wij vanuit het Biosintrum antwoorden helpen formuleren

Hoe doen we dat?

1. Praktijkgericht onderzoek & living Labs

We richten fysieke proeftuinen en veldproeven in op en rond het Biosintrum (in samenwerking met o.a. het Kenniscentrum Bodem ook gevestigd in Biosintrum). Denk aan:

- Proeven met natte teelten zoals lisdodde, riet, met het Mesokosmosoutdoorlab
- Monitoring van CO_2-opslag, biodiversiteit, waterkwaliteit (drinkwaterbedrijf Vitens) en bodemdaling
- Pilots en ketenontwikkeling voor toepassingen van natte teelten in biobased bouwmateriaal,

2. Kennisdeling, educatie & participatie

We bouwen aan een sterk programma voor educatie en bewustwording:

- Organiseren van workshops, excursies, lezingen en demonstratiedagen;
- Ontwikkelen van lesmodules, stages en afstudeerprojecten voor mbo, hbo en professionals;
- Voorlichting aan boeren, beleidsmakers, natuurbeheerders en burgers;
- Co-creatieprocessen met boeren en andere gebiedspartners voor landschapsinrichting.

3. Ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen

We verkennen en stimuleren nieuwe economische perspectieven voor boeren en ondernemers in natte gebieden:

- Verdienmodellen rondom vernatten en natte teelten;
- Vergoedingen voor ecosysteemdiensten (CO_2-opslag, waterberging, biodiversiteit);
- Nieuwe samenwerkingen in korte ketens en met biobased industrie;

biosintrum

Beleidsontwikkeling & gebiedsgerichte samenwerking

Het Biosintrum fungeert als neutrale plek waar beleid, praktijk , onderwijs en wetenschap elkaar vinden:

- Betrekken van gemeente Ooststellingwerf en andere overheden bij gebiedsgerichte aanpak;
- Doorontwikkelen Biosintrum als hotspot en proeftuin voor bodem en nieuwe teelten
- Initiëren van coalities voor integrale gebiedsontwikkeling. Een stevig netwerk van overheden, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke organisaties

Het Biosintrum wordt herkend en gezien als een; Veranderaar!; Integer; Innovatief; Betrouwbaar; Onafhankelijk en een Deskundige partij met een groot netwerk.

De aansluiting bij regionale nationale programma's en subsidiestromen zoals de Groeifonds of SNN regelingen (zoals D.E.I.) en de internationale regelingen als bv Interreg North Sea, Interreg Duitsland -Nederland, Erasmus, is goed ontwikkeld. Vanuit deze basis zal de komende jaren verdere versterking worden gerealiseerd.
Een plaats waar voor studenten van basisonderwijs tot en met W.O stages kunnen uitvoeren, projecten mee kunnen uitvoeren of deelnemen an speciaal voor hen georganiseerde activiteiten.

Wat hebben we nodig?

Voor het doorontwikkelen van het Biosintrum en het realiseren van de ambities is een betrokken team nodig dat inhoudelijk gedreven is en de kansen die er zijn op wil pakken samen met de verschillende partners. Directie en bestuur zijn zeer gemotiveerd om deze handschoen op te pakken.
De doorontwikkeling vereist echter ook dat overheden zich bewust zijn van de potentie van het Biosintrum en bereid zijn hierin te investeren. Met name voor de gemeente Ooststellingwerf en de Provinsje Fryslân zijn er veel mogelijkheden om het beleid op bovengenoemde terreinen samen met het Biosintrum uit te voeren.
Dit Koersdocument is voor directie en bestuur de leidraad voor de komende vier jaar. Wij delen dit graag met onze samenwerkingspartners en de overheden.